

Formarea competenței de înțelegere a documentului scris în context specializat

Autor: Aurelia Școlnic

Articolul face referință la dezvoltarea competenței de înțelegere a documentului scris în cadrul predării limbajului de specialitate. Autorul relevă specificul textului de specialitate și succesiunea etapelor în abordarea metodică a acestuia.

Este binecunoscut faptul că studierea limbilor străine la facultățile de profil și la facultățile tehnice diferă foarte mult. Și totuși, în ambele cazuri se urmărește obținerea aceluiași scop: formarea competenței de comunicare orală și scrisă, precum și obținerea unor performanțe care să-i permită studentului să citească literatura de specialitate în limba străină studiată.

Din punct de vedere teoretic, învățarea limbajului de specialitate vizează două aspecte: lingvistic și metodic.

Aspectul lingvistic se referă la minimizarea materialului lexical și gramatical, selectarea textelor cu conținut științific. Astfel de texte trebuie să aibă pentru studenți un caracter comunicativ, să fie interesante, să aibă o încărcătură informativă, să țină cont nu numai de nivelul de cunoaștere a limbii străine de către studenți, ci și de nivelul de competență profesională a acestora [1].

Aspectul metodic se referă la organizarea materialului selectat: succesiunea textelor, sistemul de exerciții și forme de control. La baza predării oricărei limbi străine stă un program și niște obiective :

- însușirea practică a limbajului uzual (priceperea de a conversa pe teme vizând aspecte din viața cotidiană);
- însușirea terminologiei de specialitate;
- formarea deprinderii de a citi literatura de specialitate, selectând din textul citit informația necesară, adecvată intenției autorului, formând, pe baza textului citit, propriile enunțuri;
- formarea deprinderii de a conversa pe teme legate de specialitate;

- formarea priceperii de a utiliza dicționarul și de a traduce texte de specialitate;
- dezvoltarea expresiei orale și scrise;
- dezvoltarea interesului pentru studierea limbii străine;
- pregătirea pentru examenul de competență lingvistică.

În conformitate cu Programa analitică, procesul de introducere a lexicului de specialitate este unul progresiv, pe etape. Inițial, studenții consolidează lexicul limbii generale comune, punându-se bazele pentru învățarea terminologiei de specialitate. Se știe că buna cunoaștere a lexicului uzual nu este suficientă, nu presupune înțelegerea adecvată a unui text specializat. Vocabularul limbajului de specialitate, deși este destul de restrâns, pare a fi comun pentru texte ce se referă la diverse domenii ale științei și tehnicii. Doar că îmbinarea cuvintelor nu este una liniară – ea se poate repeta în diferite texte dar și varia în funcție de apartenența la un domeniu sau altul [2].

Ce reprezintă, așadar, lexicul textului științific?

Acesta este unul foarte larg și se compune din câteva straturi lexicale:

- a. cuvinte din fondul literar comun utilizate și în textul de specialitate fără nici o modificare. Acestea sunt mai ales cuvinte auxiliare, pronume, numerale, adverbe și un număr nesemnificativ de substantive și adjective;
- b. cuvinte științifice cu caracter general, utilizate în majoritatea disciplinelor științifice, indiferent de viitoarea specialitate a studenților: socială, tehnică sau umanistă;
- c. lexicul de profil ce variază în funcție de specialitate, mai puțin numeros dar foarte important, orientat spre o sferă mai îngustă de utilizare, nu ca și lexicul științific general și de aceea cu caracter mult mai informativ pentru specialist;
- d. lexicul special, terminologic (terminologia lexicală îngustă), limitat în utilizare în cadrul unei singure discipline științifice, foarte numeros și înțeles, de regulă, doar de specialiști [3].

Având în vedere cele menționate, trebuie să selectăm texte care să conțină, în afară de cuvinte comune deja cunoscute de studenți,

mai ales lexic științific general și lexic de profil, cunoscute atât de profesor cât și de studenți în mare măsură. Legat de acest lucru, se pune întrebarea: ce texte pot favoriza formarea la studenți a deprinderilor de utilizare a literaturii de specialitate? – fără a neglija vreo una din cele patru competențe (de citire, scriere, audiere și vorbire). Textele didactice se aleg după următoarele criterii:

- unitate tematică;
- conținut informativ;
- unitate de conținut;
- textul trebuie să dezvăluie doar probleme esențiale;
- accesibilitate (să fie în concordanță cu nivelul cunoștințelor de limbă și de specialitate ale studenților); – autenticitate;
- textele să fie scurte;
- sistemul de exerciții trebuie să cuprindă probleme de gramatică specifice limbajului științific, exerciții de elaborare a deprinderilor de citire, de selectare a informației de bază, de fixare a informațiilor etc.;
- textele trebuie să stârnească interesul studenților și să se bazeze pe cunoștințele deja acumulate în specialitatea respectivă (în limba maternă);
- să țină cont de capacitățile intelectuale ale studenților;
- unitatea de bază a textului trebuie să fie paragraful și nu propoziția independentă;
- respectarea principiului gradăției dificultăților, accesibilitatea materialului, introducerea succesivă a materialului, ținându-se cont de necesitatea consolidării și verificării lui etc.

Acestea sunt doar câteva din cerințele pe care trebuie să le avem în vedere în alegerea textelor în situația în care nu avem un manual întocmit de specialiști în metodică predării limbajului științific într-o limbă străină.

Care este specificul unui text de specialitate?

În textul de specialitate întâlnim mai rar fraze construite prin coordonare. Frecvent se folosesc construcții subordonatoare. În

textele de specialitate se stabilește o altă corespondență între categoriile de persoană și număr: activă devine persoana a III-a, utilizată la numărul singular și plural; persoana I tinde să fie folosită numai la numărul plural, iar persoana a II-a devine inactivă și, dacă se utilizează, atunci numai la numărul plural. Astfel, persoana I se substituie aproape exclusiv prin formele persoanei a III-a [4].

Transmiterea și însușirea unui text de specialitate presupune următoarele etape:

- pregătirea profesorului pentru lecție
- familiarizarea cu noțiunile folosite în text;
- prezentarea și organizarea materialului didactic
- evidențierea termenilor cheie, importanți pentru înțelegerea globală a textului; stabilirea termenilor ce trebuie semantizați și alegerea procedeeleor de explicare;
- citirea textului – îi pot preceda întrebări ce orientează atenția studenților spre termenii de bază și sensul general al textului;
- verificarea înțelegerii textului prin traducerea adecvată a termenilor noi, traducerea selectivă a propozițiilor, exerciții de tipul întrebare-răspuns etc.

În concluzie textul de specialitate trebuie să-l aducă pe student într-o nouă sferă de idei, să-l determine să aleagă alte cuvinte și expresii pentru a-și construi enunțurile, pentru a explica anumite concepte, fenomene în cadrul unei eventuale reflecții în context specializat.

Bibliografie:

1. Chirilă, F., *Обучение языку специальности*, București, 1989 [2].
2. Ахманова, О. С., *Словарь лингвистических терминов*, Москва, 1966 [4].
3. Зарубина, Н. Д., *Текст: лингвистический и методический аспекты*, Москва, 1981.
4. Helbig G., *Kurze deutsche Grammatik für Ausländer*. - Leipzig: VEB Verlag Enzyklopädie, 1997, s. 31. 19. Brinkmann H. Die deutsche Sprache. Gestalt und Leistung. – Düsseldorf: Pädagogischer Verlag Schwann, 1971, p. 242-248.